

Metodický a pracovní list k inscenaci Láska, vzdor a smrt

Milí pedagogové,

tyto metodické a pracovní listy pro vás Slovácké divadlo vytvořilo ve snaze nabídnout pomocnou ruku při reflexi inscenace s vašimi studenty.

Metodické listy jsou ukázkou toho, jakým způsobem lze se studenty o divadle diskutovat, jak pracovat se zážitkem, který si odnesli, a jak témata, v inscenacích obsažená, využít ve výuce.

Cílem této nově vznikající lektorské činnosti je podpořit studenty v přemýšlení nejen o konkrétní inscenaci, ale i o divadle jako takovém. Jde také o rozvoj jejich fantazie, komunikace, kreativity a také o podporu divácké gramotnosti. Vyšším cílem je potom vedení studentů k návštěvám divadla a dalších kulturních institucí, které přispívají k jejich všeobecnému přehledu, duševnímu rozvoji a rozvoji sociální inteligence.

Metodické listy obsahují aktivity, které se dají provést před nebo po představení. Aktivity jsou skládány v logické návaznosti a jsou voleny tak, aby se daly uskutečnit v klasické třídě. Pracovní list je pak určen přímo do rukou studentů.

Pokud byste potřebovali poradit, jak s metodickými a pracovními listy pracovat, neváhejte se obrátit na naši lektorku Terezii Čermákovou na e-mail: cermakova@slovackedivadlo.cz.

Tento metodický list je určený k vyplnění **PŘED i PO zhlédnutí inscenace**. Obsahuje informace o historickém kontextu, o autorovi, o tvůrcích, dále pak praktická cvičení pro studenty, ale také tipy k diskuzi. Vzhledem k tématům v inscenaci obsažených – láska mladých lidí, pomíjivost lidského života, osud, smrt, atd. – a také vzhledem k ojedinělé práci s textem a hudbou – doporučujeme materiál využít v předmětech **hudební výchova, český jazyk či literatura**.

Jednotlivé aktivity na sebe navazují, ve výsledku je však na pedagogovi, kterou aktivitu využije a kterou ne.

Časová dotace určená pro vyplnění, ale i diskuzi **PŘED představením** – 30 minut.
Časová dotace určená pro vyplnění, ale i diskuzi **PO představení** – 45 minut.

O inscenaci a o autorovi

E. F. Burianovi

(zdroj: web Slováckého divadla)

Proslulý režisér, dramatik, skladatel, hudebník a teoretik umění Emil František Burian, zakladatel avantgardního divadla D 34 a průkopník sborové recitace s hudebně stylizovanou a výrazně rytmizovanou mluvou, nazvané voiceband, uplatňoval ve své inscenační tvorbě často nedramatické předlohy – blízko měl např. k lidové poezii. Ve svém „poetickém“ divadle zpracoval do výrazně zvukových i světelně obrazových inscenací např. Máchův máj nebo montáž lidové poezie z Erbena, známou pod názvem Vojna. Právě ohlas na ni dal impuls Františku Halasovi a Vladimíru Holanovi k sestavení antologie lidové poezie Láska a smrt. Sbíрка se později stala základem pro další jevištní montáž E. F. Buriana s názvem Láska, vzdor a smrt (1946).

Tato lidová hra tvoří tematický oblouk od odvěké touhy mladých lidí všech dob po lásce, přes vzdor jako výraz hrdosti člověka před pokořením, až k odvážnému dialogu se smrtí jako se spravedlivým zrcadlem lidského svědomí; čímž se přibližuje ke známé středověké moralitě Everyman (česky Kdokoli).

Napínavý milostný příběh provedený formou „syntetického divadla“, sdružujícího hudební, hereckou i výtvarnou složku, je v regionu, ve kterém je tradice skutečně žitým odkazem v každodenní současnosti, pomyslným vrcholem 78. sezóny s názvem Slovácké divadlo umí rozbušit srdce.

Tvůrčí tým

HUDEBNÍ ÚPRAVA, NASTUDOVÁNÍ A INSTRUMENTACE _____ JOSEF FOJTA
PĚVECKÉ NASTUDOVÁNÍ _____ PETR SVOZÍLEK
SCÉNA _____ JURAJ POLIAK
KOSTÝMY _____ KATARÍNA HOLKOVÁ
DRAMATURGIE _____ MIRO DACHO
LEKTORKA _____ TEREZIE ČERMÁKOVÁ
SVĚTELNÝ DESIGN _____ TOMÁŠ PŘÍKRÝ
REŽIE _____ LUKÁŠ BRUTOVKÝ

Náměty k diskuzi a reflexi, typy na praktická cvičení + pracovní list (s řešením)

Část I. – PŘED PŘEDSTAVENÍM

1 Cesta do minulosti aneb pár slov o době, ve které se na české umělecké scéně objevil Emil František Burian.

Přesuneme se zhruba o sto let zpět. Lidstvo je poznamenáno válečnými hrůzami. Po první světové válce poprvé v historii existuje samostatný československý stát. Období dvacátých a třicátých let 20. století tradičně nazýváme první republika. Společnost se změnila a s ní i smýšlení o životě, ale i o umění. Nastupující umělecké hnutí zvané avantgarda (v původním slova smyslu vojenský předvoj) přišlo s konkrétním programem nového světa a jeho řádu, když kladlo důraz na úzké propojení umění a revoluce. České avantgardní hnutí bylo součástí programu uměleckého svazu Devětsil. Divadelní avantgarda se u nás začala projevovat roku 1925 a tvořila divadelní sekci zmiňovaného Devětsilu. Roku 1926 se na divadelní scéně objevuje Osvobozené divadlo v čele s Jiřím Frejkou, Jindřichem Honzlem a Emilem Františkem Burianem. Začátkem 30. let avantgardu reprezentuje Osvobozené divadlo Voskovce a Wericha a divadlo D 34 E. F. Buriana, který se rozhodl jít svou vlastní cestou. Třetí dekáda minulého století znamenala opětovné hledání odpovědí na otázky po smyslu českého divadla jakožto veřejné kulturní instituce.

Jan Werich a Jiří Voskovec

Jiří Frejka

Jindřich Honzl

2 Může se ti hodit:

Emil František Burian (1904–1959)

- režisér, dramatik, skladatel, dirigent, představitel české hudební a divadelní avantgardy
- Pocházel z hudební rodiny. Studoval gymnázium a poté hudební skladbu u J. B. Foerstera.
- Jako herec a režisér působil v divadle Dada, kde začínali také Voskovec s Werichem.
- Jako režisér působil mimo Prahu i v Brně a v Olomouci.
- Roku 1927 založil svůj slavný **voiceband** – fenomén, který propojuje recitační umění, divadlo a hudbu. Původně tak nazval svůj specifický sbor, později se voiceband začal používat jako regulární divadelní pojem.
- Jeho nejznámější dílo pro voiceband byl **Máj** na text Karla Hynka Máchy (1936).
- Další díla:
 - dramatické montáže: **Vojna** (1935), **Láska, vzdor a smrt** (1946)
 - opery: **Maryša** (1938), **Bubu z Montparnassu** (1927)
- Roku 1933 založil vlastní divadlo D 34, které v Praze prožilo několik úspěšných sezón. „Děčko“ kladlo důraz na kolektivní vlastnictví a zastávalo názor, že divadlo má být v rukou těch, kteří ho tvoří. Od roku 1935 začalo vydávat časopis Program D. Z čistě divadelní scény se tak Burianovo „Děčko“ stalo centrem soudobé kultury.
- Během druhé světové války svou činnost přerušilo kvůli tomu, že byl Burian poslán do koncentračního tábora. Po válce bylo na pár let opět obnoveno.
- Jako skladatel se věnoval hudbě vážné i populární. Začínal komponovat v pozdně romantickém stylu, později jeho tvorbu ovlivnil jazz a folklor.

původní sídlo divadla D 34
– pražské Mozarteum

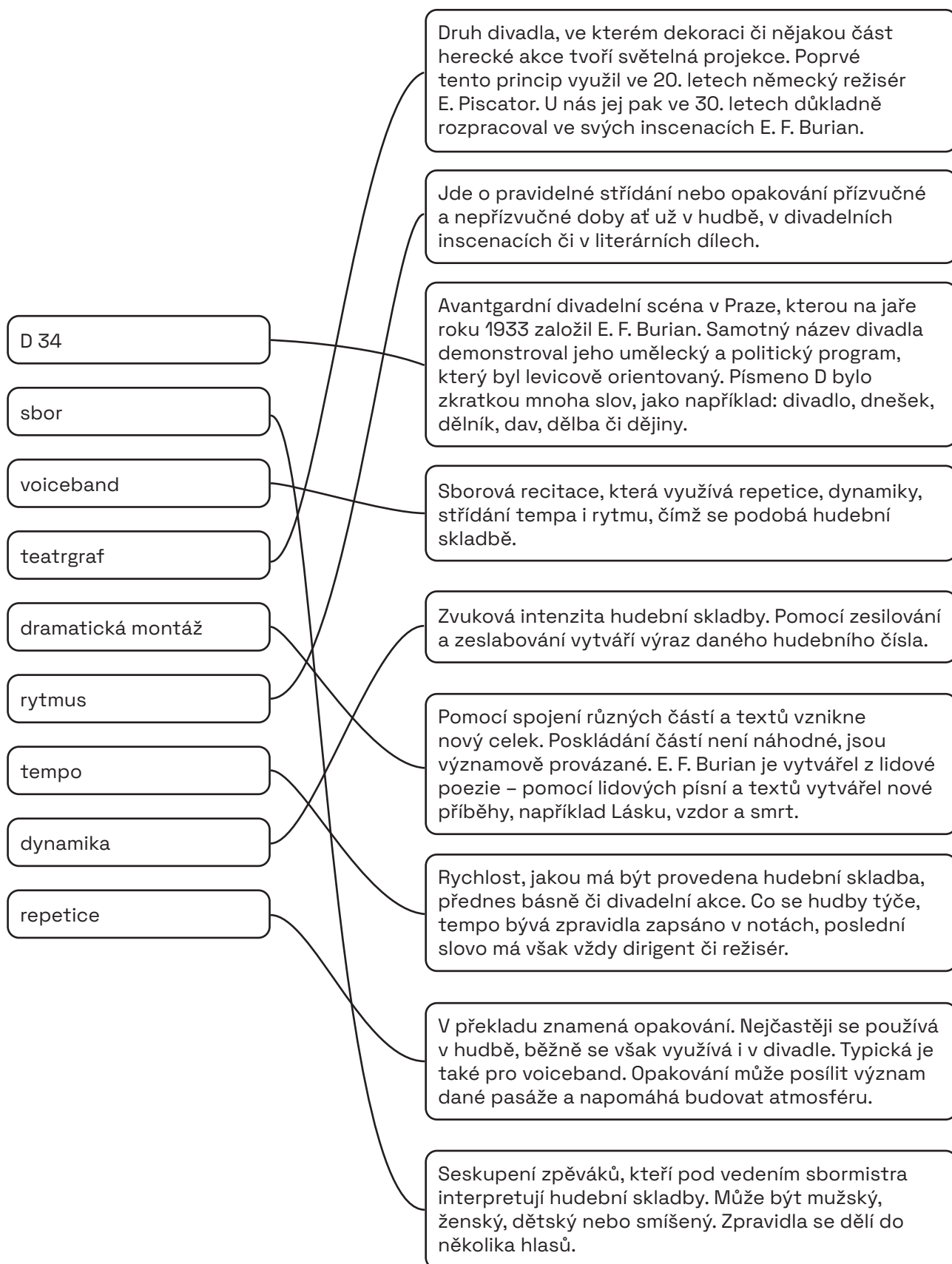

pozdější sídlo divadla D 34 v ulici
Na Poříčí – dnešní Divadlo Archa

E. F. Burian se svým
voicebandem

3 Zkus spojit pojmy s definicemi

Část II. – PO PŘEDSTAVENÍ

- 1 Jaký pocit v tobě po zhlédnutí inscenace převládá?
- 2 Který moment inscenace ti nejvíc utkvěl v paměti?
- 3 Jak bys inscenaci popsal/a někomu, kdo ji neviděl?
- 4 Zkus pomocí pár slov popsat příběh ukrytý v textu, který zpíval a recitoval sbor.
 - ⇒ **Vášnivá láska dvou mladých lidí.**
 - ⇒ **Těhotenství mladé dívky, kterou její přítel následně opustí.**
 - ⇒ **Z žalu spáchá sebevraždu.**
 - ⇒ **On později také umírá.**
- 5 V tomto pracovním listu ses již dozvěděl/a pár informací o tvorbě E. F. Buriana. Nacházíš nějaké propojení jeho tvorby s inscenací, kterou jsi viděl/a na jevišti Slovákého divadla? Využil režisér Lukáš Brutovský některé podobné postupy jako E. F. Burian?
 - ⇒ **Využití kamery – dalo by se říct, že je to podobný princip jako teatrgraf, který E. F. Burian ve svých inscenacích využíval.**
 - ⇒ **Netypickým divadelním prvkem byly i titulky.**
 - ⇒ **Voicebandové zpracování textu.**
- 6 Co pro tebe znamenala přítomnost seniorů? Proč myslíš, že byli na jevišti?

- 7 Jak jsi vnímal scénografii, tedy výtvarné pojetí inscenace? Co konkrétně pro tebe symbolizovaly masky, které si v závěru herci nasadili?
- 8 Jak jsi chápal zobrazované titulky? Dotvořily tvůj celkový divadelní zážitek? Jestli ano, jak konkrétně?
- 9 Které téma bylo pro tebe v inscenaci nejvýraznější – téma lásky, vzdoru nebo smrti? Pár slovy, prosím, rozepiš, proč tomu tak bylo.
- 10 Jaký vidíš rozdíl mezi sborem a voicebandem?
- ⇒ Sbor pracuje převážně s hudbou. Voiceband využívá hudebních postupů jako je tempo, dynamika či repetice, ale kromě hudby zpracovává i mluvené slovo, nejčastěji básně.

Pro pedagogy – náměty k diskuzi

Všechny výše uvedené otázky mohou být námětem k diskuzi. Zde ještě několik dalších podnětů:

- Jak studenti vnímali živou hudbu?
- Muzikanti v průběhu střídali víc nástrojů, stihli zaregistrovat aspoň některé z nich?
- Jak vnímali obecně specifickou Burianovu hudbu?
- Viděli už někdy v divadle inscenaci, která by byla svým provedením podobná této?

11 Praktický úkol na závěr

Co je to voiceband už víš. Rozdělte se nyní se spolužáky do skupinek, vyberte jednu z básní a pokuste se vytvořit krátký voicebandový výstup. V inscenaci *Láska, vzdor a smrt* se můžete inspirovat – pracujte s rytmem, dynamikou, tempem, či repeticí. Nebojte se zapojit dupání, tleskání, luskání či jakékoliv zvuky, které vám pomohou posílit atmosféru básně.

Mé srdéčko jak kámen

František Sušil
(Moravské písně národní)

Mé srdéčko jak kamen,
ono hoří plamenem,
pod' ho, milá, pod' ho hasit,
ať nehoří celý den.

Než bych já ho hasila,
radši bych přiložila,
aby ta falešná láska
na popel shořela.

Přípitek

Jan Skácel

Ještě si přiťukneme
a vypijem to tiše.
Nikomu nepovíme,
co víno o nás zná.

A spadne hvězda.
Tenká jako plíšek.
A voda blízko mostů
bude stříbrná.

Pro pedagogy – tipy k praktickému cvičení

- Studenti mohou využívat i různá citoslovce.
- Podpořte studenty, ať se nebojí zapojit hudbu a zpěv.
- Co se týče dynamiky, mohou je inspirovat zvukové impulzy obsažené přímo v básních (Skácel: přiťukneme si, vypijem to tiše, spadne hvězda).
- Voicebandové zpracování textu má zdůraznit jeho atmosféru. Kdyby studenti tápali, ať si zkusí důkladně pojmenovat, o čem pro ně báseň je a jaký pocit chtějí v divácích svým zpracováním vyvolat.